

RADA VLÁDY PRO SENIORY A STÁRNUTÍ POPULACE

Z á p i s

z 42. zasedání Rady vlády pro seniory a stárnutí populace

konaného dne 9. prosince 2020 od 10 hod. formou videokonference

Přítomni: dle prezenční listiny (příloha k zápisu)

Navržený program

1. Administrativní záležitosti
 - Schválení programu a zápisu z minulého zasedání
 - Schválení aktualizace Statutu
2. Aktuality z MPSV
 - Opatření přijatá v souvislosti s epidemií COVID-19
 - Výplata „rouškovného“
3. Průzkum aktuálních potřeb skupiny nejvíce ohrožené epidemií COVID-19, spolupráce Lékařů bez hranic s poskytovateli sociálních služeb pro seniory ve vybraných krajích.
4. Shrnutí, jak se problematika seniorů a stárnutí populace objevuje v Národním akčním plánu pro duševní zdraví 2020–2030, v pokračující Reformě péče o duševní zdraví a v nově ustavené Radě vlády pro duševní zdraví.
5. Prezentace aktuální epidemiologické situace, Ministerstvo zdravotnictví.
6. Návrh důchodové reformy.
7. Pomoc sociálním službám během epidemie COVID-19.
8. Různé
 - Prezentace výstupů konference Stáří spojuje.
 - Dobrovolnická pomoc v ČR v době pandemie

1. Administrativní záležitosti

a) Schválení programu a zápisu z minulého zasedání

Zasedání zahájila předsedkyně Rady, Dipl.- Pol. Jana Maláčová MSc., ministryně Ministerstva práce a sociálních věcí, uvítala všechny přítomné a informovala, že bude přítomna pouze na část zasedání, pak ji vystřídá paní náměstkyně paní Mgr. Zuzana Jentschke Stöcklová.

Hlasování o schválení dnešního programu: pro 18, proti 0, zdrželi se 0.

Program byl schválen.

Hlasování o schválení zápisu z minulého zasedání Rady: pro 18, proti 0, zdrželi se 0.

Zápis z minulého zasedání Rady byl schválen.

b) Schválení aktualizace Statutu

Hlasování o schválení Statutu: pro 18, proti 0, zdrželi se 0.

2. Aktuality z MPSV

a) Opatření přijatá v souvislosti s epidemií COVID-19

Mgr. Jan Vrbický, Oddělení koncepce sociálních služeb shrnul aktuální situaci v sociálních službách. K 9.12. 2020 je zasaženo nákazou 816 sociálních služeb, nakažených 3158 klientů a 1765 pracovníků, k dnešnímu dni zemřelo 1959 klientů. Poskytovatelé sociálních služeb jsou oprávněni v současné době přizpůsobit své služby potřebám klientů. Je platné usnesení, dle kterého musí každé zařízení mít vymezené karanténní a izolační prostory. Každý kraj má povinnost mít vyčleněna lůžka pro seniory, kteří žijí doma a využívají pečovatelskou službu v případě jejich nákazy a neovládání situace v jejich domácím prostředí. Vrbický poděkoval sociálním službám, kteří situaci zvládají a k této situaci dochází zřídka. Zmínil stále platící usnesení týkající se pracovní povinnosti studentů. Stále platí zákaz návštěv, ovšem s několika výjimkami, a to sice návštěva je možná v případě, že má návštěvník negativní test, v případě osob v terminálním stádiu nebo při shledání nutnosti z hlediska psychického stavu klienta. Uvedl, že v současné době probíhají jednání ohledně podmínek testování návštěvníků klientů. Dále pak bude diskutována možnost klientů navštívit svou rodinu během Vánoc. Podotkl, že paní ministryně vybojovala 5,2 mld. Kč na pokrytí nákladů sociálních služeb spojených s epidemií, zahrnující také odměny pro pracovníky, které byly vyplaceny v rámci dvou dotačních titulů (každý měl dvě kola). Jeden dotační titul byl určený na vícenásledky vzniklé v souvislosti s epidemií COVID-19, kdy bylo vyplaceno 1,5 mld. Kč. V rámci druhého dotačního titulu na odměny pracovníků v sociálních službách bylo vyplaceno přes 2 mld. Kč. Každý poskytovatel sociálních služeb, který má zvýšené náklady v souvislosti s epidemií COVID-19 si může podat žádost do 10. 12. 2020. MPSV v současné době připravuje dotační titul na pokrytí nákladů v souvislosti s testováním návštěv. Tento dotační titul bude vyvěšen stránkách MPSV příští týden a vyplácen bude během února. Nakonec připomněl, že stále platí nařízení o testování zaměstnanců sociálních služeb a od 4. 12. 2020 bylo zastaveno testování klientů.

MgA. Jan Lorman, ředitel neziskové organizace Život 90 poděkoval za rozhodnutí učiněná v poslední době a zejména za možnost návštěv pro klienty pobytových služeb.

Paní ministryně nakonec uvedla, že situace týkající se návštěv není jednoduchá a ministerstvo komunikuje s kraji a poskytovateli sociálních služeb, aby byly vyřešeny jednotlivé problémy s tím spjaté.

b) Výplata „rouškovného“

Mgr. František Boháček, ústřední ředitel České správy sociálního zabezpečení shrnul výplatu jednorázového příspěvku důchodcům, tzv. „rouškovného“. Příspěvek byl vyplácen od 30. 11. 2020 do 8. 12. 2020 dle předem stanoveného harmonogramu. V dnešním dni bylo vyplaceno 2 853 213 jednorázových příplatků v celkové hodnotě přes 14 mld. Kč. Příspěvek poslaný na účet bude převeden v několika dnech, poštovní poukázky budou doručeny do 15. 12. 2020. Platba bude poslána zcela samostatně vedle běžné splátky důchodu.

3. Příspěvek externího odborníka: Průzkum aktuálních potřeb skupiny nejvíce ohrožené epidemií COVID-19, spolupráce Lékařů bez hranic s poskytovateli sociálních služeb pro seniory ve vybraných krajích.

PhDr. Melanie Zajacová, vedoucí Oddělení koncepce sociální práce a sociálního vzdělávání představila spolupráci MPSV s Lékaři bez hranic. MPSV koordinuje spolupráci mezi krajskými úřady a Lékaři bez hranic. Spolupráce proběhla v Plzeňském a Jihomoravském, Středočeském, Zlínském, Moravskoslezském a Ústeckém kraji. Tyto kraje byly vybrány na základě statistických údajů o aktuálním stavu v sociálních službách.

Pavel Gruber, Covid coordinator Lékařů bez hranic uvedl, že je to poprvé v historii, kdy Lékaři bez hranic pracovali v České republice. Byly vytvořeny dvoučlenné týmy, které doposud navštívili 70 zařízení. Setkání probíhá formou sdílení situace v daném zařízení, kdy jsou zaměstnancům dána doporučení na jejich konkrétní situaci. Uvedl, že jsou shromažďována data z jejich návštěv, týkající se např. nastavení tzv. „COVID zón“, možnosti posledního rozloučení nebo nedostatku personálu. Z dostupných dat také vyplývá, že pokud je nakažen klient, ten poté nakazí 30 % klientů a z těch 30 % zemře. Spojili se s PAQ Research a Danielem Prokopem, v zařízeních panují velké obavy ve spojitosti s povolením návštěv, jelikož 70% zařízení se setkala s tím, že návštěvy nedodržují nařízení. Jako největší problém v souvislosti s testováním návštěv uvádějí poskytovatelé sociálních služeb nedostatek financí. Na závěr uvedl, že nyní připravují video „jak se chovat při návštěvách“, které chtějí dát k dispozici jednotlivým zařízením, kde apelují na nošení respirátoru a hygienu rukou. Jsou připraveni pomoci a asistovat potřebným zařízením i v lednu a zároveň hledají partnera, kterému by jejich nabité znalosti předat. Nakonec uvedl, že spustili webové stránky www.msfcovid19.cz, kde jsou zveřejněny materiály pro pracovníky v první linii.

4. Příspěvek externího odborníka: Shrnutí, jak se problematika seniorů a stárnutí populace objevuje v Národním akčním plánu pro duševní zdraví 2020 – 2030, v pokračující Reformě péče o duševní zdraví a v nově ustavené Radě vlády pro duševní zdraví.

Mudr. Dita Protopopová, Ph.D., Tajemnice Rady vlády pro duševní zdraví představila aktivity Rady vlády pro duševní zdraví, které se týkají Národního akčního plánu pro duševní zdraví, Opatření č. 225 týkající se seniorů, a by měli dostatečné informace o tom, jak si zachovat duševní zdraví, jaké jsou duševní nemoci v pokročilém věku a kam je možné se obrátit. Ministerstvo zdravotnictví doplní informace a doporučení týkající duševního zdraví seniorů doplní do akčního plánu navazujícího na Strategický rámec přípravy na stárnutí společnosti 2020-2025. Uvedla, že dokument Národní akční plán pro Alzheimerovu chorobu a obdobná onemocnění 2020-2030 je nyní po mezirezortním připomínkovém řízení, dále bude předložen Radě vlády pro duševní zdraví a nakonec ke schválení Vládě ČR. Vzhledem k tomu, že se jedná o dokument týkající se zdravotně sociálního pomezí byla jeho tvorba konzultována s MPSV. V ČR se zhruba 162 000 osob starších 60 let potýká s Alzheimerovou chorobou. Probíhající reforma péče o duševní zdraví. Od 1.1. 2021 spustí Ministerstvo zdravotnictví pilotní terénní službu pro osoby s demencí.

Paní ministryně navrhla, aby v rámci příštího zasedání Rady byl uspořádán seminář na téma nové terénní služby pro osoby s demencí.

5. Prezentace aktuální epidemiologické situace, Ministerstvo zdravotnictví.

RNDr. Ondřej Májek Ph.D. z Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR představil data týkající se aktuálního vývoje epidemie COVID-19. Dle dostupných dat došlo k významnému poklesu nárůstu počtů nových případů po zavedení opatření ve druhé vlně epidemie. Aktuálně je reprodukční číslo na hodnotě 1,0 a 1,1, ale lze předpokládat se, že počet pozitivních případů bude v následujících dnech přibývat. Problémem je počet hospitalizovaných nakažených, aktuálně je 750 pacientů hospitalizovaných na jednotkách intenzivní péče. Dle prognóz se počet hospitalizovaných nebude snižovat. Dalším diskutovaným elementem je podíl pozitivních testů, v tuto chvíli se tento podíl stabilizoval na přibližně 20 %. Ukazatel je ovlivněn nástupem antigenního testů. Index rizika aktuálně převyšuje 60 bodů, součástí indexu jsou počty pozitivních případů na 100 000 obyvatel. Je zde zvláště počítán také počet pozitivních případů u osob starších 65 let. V říjnu a v listopadu byl stejný počet nakažených seniorů a zranitelných osob, zhruba 20 % z celkového počtu testovaných. Aktuálně dochází k mírnému nárůstu počtu pozitivně testovaných osob 65+.

RNDr. Jan Mužík, Ph.D. Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR promluvil o hlášení zařízení sociálních služeb do systému ISIN. Zařízení sociálních služeb do systému zadávají každý den data, týkající se počtu nakažených klientů zaměstnanců a osob v karanténě. Pozitivita osob v reportu je validována pomocí dalších údajů dostupných v ISIN (laboratorní data, data KHS). Aktuálně je v systému registrováno 2036 zařízení, což je 46 % z celkového počtu registrovaných poskytovatelů sociálních služeb. Ke dni 7. 12. 2020 bylo aktuálně nakaženo 1574 klientů a 772 zaměstnanců. Dle dat vycházejících z hlášení KHS do tzv. „Covid forms“ vyplývá, že největšími ohnisky nákazy jsou sociální služby s celkem 18 006 nakaženými, druhé jsou zdravotnické služby (9215 nakažených) a třetí školská zařízení (4148 nakažených).

6. Návrh důchodové reformy

Paní ministryně uvedla, že 11. 12. 2020 bude spolu s předsedkyní Komise pro spravedlivé důchody paní Nerudovou mediálně prezentovat připravovaný návrh důchodové reformy a konkrétní paragrafované znění bude vysláno do mezirezortního připomínkové řízení. Poprosila tedy Ing. Tomáše Machance, ředitele Odboru sociálního pojištění, aby představil pouze stručně připravovaný návrh, jelikož detailněji bude představen 11.12. Návrhy vycházejí ze závěrů Komise pro spravedlivé důchody, která byla ustavena v únoru 2019. nejvíce bylo diskutováno postavení žen, problematiku náročných profesí a novou architekturu důchodového systému, který by měl být spravedlivější a přehlednější.

Budou představeny 3 legislativní návrhy. První by měl nabýt účinnosti v roce 2022 tzv. nultý pilíř, který bude všem garantovat složku 10 000 a zásluhový 1. pilíř, který lineárně ocení příjmy, tak aby bylo možné zjistit, jaký bude mít osoba předpokládaný nárok důchod. Druhý návrh má ocenit roli rodičů skrze tzv. „výchovné“ v částce 500 Kč připočítané k důchodu za vychované dítě, čímž by měla být eliminována narůstající chudoba žen v důchodovém věku. Tento návrh by měl platit od roku 2023. Třetím návrhem je tzv. individuální důchodový věk pro pracovníky v rizikovém zaměstnání. Bude zohledněno až 10 let do minulosti.

Za každých deset let odpracovaných v rizikové profesi by se měl věk odchodu do důchodu snížit o 1 rok.

Paní ministryně uvedla, že návrh důchodové reformy bude podrobně diskutován na dalším zasedání Rady.

7. Pomoc sociálním službám během epidemie COVID-19.

Paní ministryně uvedla, že k tomuto bodu promluvil již pan Mgr. Vrbický v bodu č. 2.

8. Různé

a) Prezentace výstupů konference Stáří spojuje

MgA. Jan Lorman ze Života 90 promluvil o konferenci Stáří spojuje, která se odehrála 19. a 20. 10. 2020 a byla uspořádána pod záštitou MPSV. Konference se zabývala třemi tématy: zneužívání a týrání seniorů, stárnutí LGBT komunity a sebevražednost seniorů. Nejvíce pozornosti bylo věnováno prvnímu tématu, kdy byly formulovány následující závěry: týrání a zneužívání seniorů je závažný problém v ČR, česká legislativa postrádá mezinárodního konceptu Elder-Abuse-Neglect, který je součástí dokumentů OSN od roku 2002. Je nutno vytvořit akční plán pro řešení a zneužívání seniorů. Zároveň je nutno ukotvit právo na důstojné zacházení do zákonů o sociálních službách včetně sankcí za jeho nedodržování. Pan MgA. Lorman zmínil, že je také nutné provést zmapování situace týraných seniorů v ČR. Dále pak uvedl prohlášení prof. Dorona z Izraele na konferenci, že je nutno zrušit pobytová zařízení sociálních služeb, jelikož v době epidemie COVID-19 představovali pro řadu lidí „smrtonosnou past“. Pan MgA. Lorman uvedl, že je zásadní se zabývat v souvislosti s tím lidskoprávní otázkou klientů pobytových služeb.

Paní ministryně se omluvila, že musí zasedání opustit. Navrhla, že je nutné se těmito tématy zabývat hlouběji na příštím zasedání, kdy by mělo být zmapováno, co se podařilo dosud změnit k lepšímu a co je potřeba v rámci konkrétních opatření ještě udělat.

Pan MgA. Lorman navázal s prezentací tématu „stáří LGBT komunity“, kdy aktuálním problémem je nedostatek respektu k jejím potřebám. Je třeba změnit většinový názor, že intimita nepatří ke stáří. Nakonec se zmínil o tématu sebevraždy seniorů, které se týkají zejména mužů nad 70 let. Je nutné zdůraznit, že ve stáří jsou důležité osobní vztahy pro udržení duševní rovnováhy.

b) Dobrovolnická pomoc v ČR v době pandemie

Bc. Vlasta Faiferlíková z Mezigenerační a dobrovolnické centrum TOTEM, z.s. představila činnost jejich instituce během první a vlny epidemie zejména z pohledu propojování dobrovolníků a seniorů. V roce 2020 se zapojilo do spolupráce 1258 dobrovolníků, kteří podpořili zejména osamělé seniory žijící doma, kteří nevyužívají žádné sociální služby (donáška nákupů, podpůrné telefonáty), dále pak vyráběli a rozváželi roušky a dezinfekci. Dle opatření 12/2020 mají dobrovolníci možnost vstupovat a navštěvovat klienty sociálních služeb a jsou hodnoceni jako součást personálního týmu zařízení. Díky tomuto opatření mohli dobrovolníci obnovit svoje aktivity směrem ke klientům sociálních služeb. Od října

2020 pak probíhá příprava a koordinace dobrovolnických týmů pro podporu oslabených personálních kapacit sociálních služeb, kteří pomáhají s provozními činnostmi i přímou péčí o klienty. Dobrovolnictví má potenciál v každé době, je zaměřeno na všechny věkové kategorie, je flexibilní a rychle reaguje na vzniklou situaci. Přirozenou součástí dobrovolnictví se podpora mezigeneračního dialogu. V ČR je vybudována funkční struktura akreditovaných dobrovolnických center a programů, Národní asociace dobrovolnictví, Regionální dobrovolnická centra. Paní Bc. Faiferlíková vidí jako problém komunikace médií a nedostatečné rozlišení dobrovolníků a tzv. dobrovolných pracovníků, kteří, ale za svoji činnost dostávají mzdu nebo odměnu. Zároveň upozornila na rizika nekoordinovaného dobrovolnictví, kdy mohou být zneužity informace nebo neúmyslně ohroženo zdraví. Je nutná mezirezortní podpora dobrovolnictví. Nakonec požádala o stabilní podporu a financování koordinace dobrovolnických aktivit a poděkovala paní ministryni, která 5., kdy je mezinárodní den dobrovolnictví poděkovala dobrovolníkům na společné online schůzce za jejich práci.

c) Stanovisko Pracovní skupiny pro ochranu práv starších osob Rady vlády ČR pro lidská práva k tzv. triáži

Stanovisko představila předsedkyně Pracovní skupiny pro ochranu práv starších osob Rady vlády ČR doc. PhDr. JUDr. Veronika Bílková, Ph.D., E.MA. Tato pracovní skupina si vytyčila šest prioritních témat: domácí péče, domácí pečující, institucionální péče, vzdělávání seniorů, alternativy k online komunikaci, změna pohledu společnosti na stáří, stárnutí a starší osoby. Od počátku tohoto roku se pracovní skupina sešla pětkrát a přijala několik dokumentů, mezi nejvýznamnější patří Seniorské desatero nejen pro časy koronaviru aneb na všech životech záležití. Na posledním listopadovém setkání pracovní skupiny pak bylo přijato stanovisko týkající se tzv. triáže, zda by měl v případě rozhodování o poskytnutí nebo ukončení akutní lékařské péče může být kritériem věk. V českém mediálním prostoru už se objevilo několik studií, které zmiňují „triaž“ jako možnost přidělení lékařské v době epidemie COVID-19. Na to tedy reaguje přijaté stanovisko, které upozorňuje na to, že věk ani jiné osobní charakteristiky člověka nesmí být hlediskem pro odepření lékařské péče. Při případné „triaže“ je třeba vycházet výhradně z lékařských hledisek, zároveň by „triaž“ by měla být až tou poslední možností poté, co jsou vyčerpány všechny ostatní možnosti.

d) Doporučení k projednání návrhu Strategického rámce přípravy na stárnutí společnosti 2020-2025

Mgr. Barbora Hnátová, tajemnice Pracovní skupiny pro ochranu práv starších osob Rady vlády ČR pro lidská práva nejprve omluvila nepřítomnost paní Zmocněnkyně pro lidská práva prof. JUDr. Helena Válková CSc. Přijaté doporučení reaguje na výzvu na minulém zasedání Rady týkající se přijetí Strategického rámce přípravy na stárnutí společnosti 2020-2025. Dokument byl členům pracovní skupiny nejprve předložen ke schválení, což se stalo a posléze bylo odsouhlaseno, aby bylo oficiálně podpořeno přijetí tohoto dokumentu do roku 2020 a aby se paní ministryně zasadila o jeho přijetí Vládou ČR.

Paní náměstkyně Mgr. Jentschke Stöcklová uvedla, že bohužel paní ministryně toto zařadit nemůže, jediný, kdo o tomto může rozhodnout, je pan premiér. MPSV odeslalo několik dopisů s žádostí o projednání tohoto materiálů.

Pan MgA. Lorman návrh, aby bylo přijato znovu usnesení apelující na projednání tohoto materiálu. „Rada vlády pro seniory a stárnutí populace apeluje na Vládu ČR, aby přijala Strategický rámec přípravy na stárnutí společnosti 2020-2025 do konce roku 2020.“

Pan Mgr. Vrbický doplnil, že jednotné stanovisko za MV, MZd a MPSV týkající se dobrovolníků již je připraveno a bude předloženo za týden na Ústřední krizový štáb.

Paní náměstkyně Mgr. Jentschke Stöcklová poděkovala a popřála všem krásné svátky.

Přílohy zápisu

1. Prezenční listina 9. 12. 2020
2. Zápis 42. zasedání Rady 9. 12. 2020

Zasedání trvalo cca 1 hodinu a 40 minut. V Praze dne 9. prosince 2020 zapsala Barbora Plíšková, tajemnice Rady, barbora.pliskova@mpsv.cz.